

Wyrok z dnia 20 marca 2009 r.

II UK 292/08

Połączenie spółek handlowych przez przejęcie spółki zobowiązanej do opłacania składki na ubezpieczenie wypadkowe w innej wysokości niż spółka przejmująca powoduje wyliczenie składki w wysokości ustalonej dla spółki przejmowanej (art. 93 § 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm. w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm. i w związku z art. 494 § 1 k.s.h.).

Przewodniczący SSN Beata Gudowska (sprawozdawca), Sędziowie: SN Małgorzata Gersdorf, SA Maciej Pacuda.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 marca 2009 r. sprawy z wniosku Agencji Ochrony L.-C. Spółki z o.o. w K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. z udziałem Marka L., Janusza K., Zbigniewa F., Józefa S. o składki, na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 marca 2008 r. [...]

1. o d d a l i ł skargę,
2. zasądził od strony pozwanej - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w K. kwotę 900 zł (dziewięćset) na rzecz Agencji Ochrony „L.-C.” Spółki z o.o. w K. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Wyrokiem z dnia 18 marca 2008 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w K. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie z dnia 1 października 2007 r. zmieniającego jego decyzję z dnia 2 kwietnia 2007 r. i ustalającego stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe należnej od Agencji Ochrony „L.-C.”

Spółki z o.o. w K. w roku składkowym obejmującym okres od dnia 1 kwietnia 2004 r. do dnia 31 marca 2005 r. na 1,20% w miejsce 1,93% podstawy wymiaru. W ocenie Sądu drugiej instancji, Sąd pierwszej instancji trafnie ustalił wysokość zobowiązania tego płatnika z tytułu składek na ubezpieczenie wypadkowe, przy uwzględnieniu faktu powstania Agencji Ochrony „L.-C.” Spółki z o.o. w K. w wyniku przejęcia Agencji Ochrony „L.-C.” spółki jawnej - Zbigniew F., Marek L., Józef S. w K., zgłaszającej ponad dziesięcioro ubezpieczonych, którą obowiązywała stopa 1,20% podstawy wymiaru przez Agencję Usługową „L.” spółkę z o.o. w K. - płatnika składek zgłaszającego w 2003 r. do ubezpieczenia wypadkowego dwoje ubezpieczonych, którego obowiązywała stopa 1,93%. Prawidłowo też zastosował art. 494 § 1 k.s.h., traktując odwołującą się spółkę jako sukcesora spółki przejętej, która powinna naliczać składki na ubezpieczenie wypadkowe w wysokości 1,20%.

Skarga kasacyjna organu ubezpieczeń społecznych została oparta na podstawie naruszenia - „przez niewłaściwą wykładnię i niewłaściwe zastosowanie” - art. 27 w związku z art. 2 pkt 8 i art. 28 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673 ze zm.) w związku z art. 493 § 2 k.s.h. Zdaniem skarżącego, dla ustalenia wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe nie ma znaczenia liczba pracowników zatrudnianych przez spółkę przejmowaną w dniu 31 grudnia 2003 r., gdyż nowa podstawa wyliczenia składki na ubezpieczenie wypadkowe powinna być brana pod uwagę dopiero od dnia połączenia się spółek (dnia wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego - 19 stycznia 2004 r.). Skarżący organ ubezpieczeń społecznych przedstawił pod osąd kwestię sposobu wyliczenia składki na ubezpieczenie wypadkowe za rok poprzedzający rok przejęcia spółki, gdy połączenie spółek dokonuje się w roku następnym, przy czym - bez bliższego uzasadnienia - wyraził pogląd, że spółka powstała z połączenia spółek prawa handlowego zobowiązana jest opłacać składkę na ubezpieczenie wypadkowe nie w wysokości ustalonej w roku poprzedzającym rok połączenia spółek dla spółki przejętej, lecz w wysokości wyliczonej na podstawie danych wykazanych w roku poprzedzającym wpis do Krajowego Rejestru Sądowego przez spółkę przejmującą. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie i oddalenie odwołania lub uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną Agencja Ochrony „L.-C.” wniosła o jej oddalenie, stwierdzając, że - jako sukcesor prawny Agencji Ochrony L.C. - była uprawniona do naliczania stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe w okresie od dnia 1 kwietnia 2004 r. do dnia 31 marca 2005 r. w wysokości 1,20%.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 27 w związku z art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, stopę procentową składki na ubezpieczenie wypadkowe ustala się na rok składkowy, czyli okres obowiązywania stopy procentowej składek na ubezpieczenie wypadkowe należnych za okres od dnia 1 kwietnia danego roku do dnia 31 marca następnego roku. Wyliczenie składki następuje przez ustalenie jej stopy procentowej, zależnej między innymi od liczby pracowników zgłaszanych przez płatnika w ciągu poszczególnych miesięcy roku kalendarzowego poprzedzającego rok składkowy. Stopy procentowe składki na ubezpieczenie wypadkowe zostały określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie różnicowania stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zależności od zagrożeń zawodowych i ich skutków (Dz.U. Nr 200, poz. 1692 ze zm.), natomiast z art. 28 ust. 1 i 2 ustawy systemowej wynika, że stopa składek jest wyższa dla płatnika zgłaszającego nie więcej niż 9 ubezpieczonych (1,93% podstawy jej wymiaru), niż dla płatnika zgłaszającego powyżej 10 ubezpieczonych (1,20 % podstawy wymiaru).

Przepisy te nie nasuwają wątpliwości interpretacyjnych i nie wymagają wykładni. Rzecz w tym, że znajdowały zastosowanie w szczególnym wypadku zaistnienia istotnej zmiany organizacyjno-prawnej płatnika składek na ubezpieczenie wypadkowe, następującej po upływie roku kalendarzowego poprzedzającego rok składkowy, z którego dane decydują o wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe, a przed rozpoczęciem roku składkowego biegnącego od dnia 1 kwietnia 2004 r. Zmiana organizacyjno-prawna wynikała z połączenia się spółek, która - następując w tym właśnie czasie - uniemożliwiła zastosowanie omawianych przepisów, wymagających odwołania się do sytuacji nowopowstałej spółki zobowiązanej do zapłaty składek w okresie obejmującym poprzedni rok kalendarzowy, gdyż wówczas spółka ta jeszcze nie istniała, natomiast spółki przejmująca i przejmowana w dniu połączenia

już nie istniały; zakończyły swój byt i ich prawa i obowiązki nie podlegały kontynuacji. Nieistnienie spółek w roku rozliczeniowym usuwa punkt odniesienia do warunków ustalenia składki na wypadkowe ubezpieczenie społeczne dla nowej spółki - jeszcze w tym okresie nieistniejącej. W takim wypadku nie znajduje oparcia pogląd skarżącego organu rentowego, że wysokość składki należy wyliczyć na podstawie danych wykazanych w roku poprzedzającym wpis do Krajowego Rejestru Sądowego przez spółkę przejmującą. Nie budzi tylko zastrzeżeń pogląd, że liczba pracowników zatrudnianych przez spółkę przejmowaną w dniu 31 grudnia 2003 r. nie ma znaczenia dla ustalenia wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe. Dane te mają znaczenie tylko względem spółki inkorporowanej, gdyż skoro przepisy prawa ubezpieczeń społecznych nie usuwają kolizji zachodzącej między niejednakowymi obowiązkami składkowymi łączących się spółek i nie prowadzą do wskazania właściwej wysokości składki obowiązującej nowego płatnika, należało zaaprobować zastosowanie przez Sąd drugiej instancji art. 494 § 1 k.s.h., przewidującego sukcesję uniwersalną spółki przejmującej po spółce przejmowanej. Zasada sukcesji obejmuje także zobowiązania publiczno-prawne (por. art. 93 § 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.), który w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm., stosuje się do należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne). Przepisy te na gruncie zobowiązań podatkowych stanowią, że osoba prawna powstała w wyniku łączenia się osób prawnych, osobowych spółek handlowych, osobowych i kapitałowych spółek handlowych wstępuje we wszelkie przewidziane w przepisach prawa podatkowego prawa i obowiązki każdej z łączących się osób lub spółek. Zasadę tę stosuje się do osoby prawnej łączącej się przez przejęcie innej osoby prawnej, osobowej spółki handlowej, a z uwzględnieniem art. 494 § 1 k.s.h., spółka przejmująca wstępuje w ogół sytuacji prawnej spółki inkorporowanej. Sukcesja generalna obejmuje wszystkie prawa i obowiązki, zarówno znane, jak i nieznanne w chwili połączenia; ważne jest jedynie, aby te prawa i obowiązki powstały po stronie spółki przejmowanej przed dniem połączenia. W tym stanie rzeczy trafne jest stanowisko Sądu drugiej instancji, który uznał przejęcie spółki jawnej przez spółkę z o. o. za fakt istotny z punktu widzenia ustalenia wysokości składki na ubezpieczenie wypadkowe dla nowego podmiotu powstałego w wyniku połączenia w ten sposób spółek prawa handlowego. Połączenie więc spółek handlowych przez przejęcie spółki zobowiązanej do opłacania

składki w innej wysokości niż spółka przejmująca spowodowało dla nowego podmiotu, jako płatnika składek, możliwość wyliczenia składki na ubezpieczenie wypadkowe w wysokości ustalonej dla spółki przejmowanej. Jeżeli wysokość składki jest niższa od należnej od spółki przejmującej, to powstaje niesprzeczna z zasadami współżycia społecznego i przewidziana przez prawo korzyść wynikająca z połączenia spółek.

Należy pamiętać - i tu zarzut naruszenia art. 494 § 2 k.s.h. jest trafny - że omawianych zasad wyliczenia składki na ubezpieczenie wypadkowe nie można identyfikować z przewidzianymi w tym przepisie zezwoleniem, koncesją lub ulgą przyznaną spółce przejmowanej, które mają charakter indywidualny i których sukcesja może być wyłączona ustawą lub decyzją o udzieleniu. Składka na ubezpieczenie wypadkowe i jej wysokość nie stanowi elementu prawa administracyjnego; dotyczy publicznoprawnych zobowiązań finansowych o charakterze podatku ale niebędących podatkiem.

Ostatnim - aksjologicznym - argumentem przemawiającym przeciwko stanowisku prawnemu skarżącego jest uwzględniony przez Sąd drugiej instancji fakt przejścia na podstawie art. 23¹ k.p. ubezpieczonych pracowników przez następcę prawnego spółki jawnej i dostrzeżona przez ten Sąd nieracjonalność odprowadzania składki na ich ubezpieczenie w kwocie wyższej, niż byłaby opłacana przez przejętą spółkę.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ oraz art. 98 k.p.c.).

=====